

Migráció és munkaerőpiac Magyarországon

Hárs Ágnes

IDEA műhelybeszélgetés,
Budapest, 2008. június 10.

- **Magyarországon élő külföldi népesség – definíciós problémák**
- **Munkaerő-kínálat**
 - A legális munkavállaló migráns népesség leírása - források és korlátok
 - Nem legális (illegális, irreguláris) migráns munkavállalók
- **Migránsok a magyar munkaerőpiacon**
 - A migránsok munkaerő-piaci pozíciója a befogadó országban
 - Magyarország, mint migrációs célország
 - A munkaerőpiac vonzereje és akadályozó tényezői
- **A migrációs politika és a munkaerő-piaci politika szerepe a munkaerő-migráció alakulásában**

A Magyarországon élő külföldi népesség – definíciós problémák

A migráns népesség definiálása - ez tartalmi kérdéseket is felvet.

Attól függően, miről beszélünk, nagyon eltérő lehet a következtetésünk

- **1) Állampolgárság vagy születési hely**
 - Migráns az, aki nem magyar vagy nem csak magyar *állampolgár*
 - Migráns *születési helye* szerint az, aki nem Magyarország területén született
- **2) Tartózkodás időtartama**
 - Tartósan – életvitelszerűen – Magyarországon él – letelepedett
 - Visszatérő időszakokban Magyarországon illetve otthon él – hosszú távú ingázó
 - Életvitelszerűen külföldön él, de itt dolgozik – rövid távú, napi ingázó
- **3) Legális vagy illegális (irreguláris)**
 - Legális, nyilvántartásokban megjelenik – ezekből a forrásokból mit tudhatunk meg?
 - Illegális (irreguláris) ennek a népességnek a zöme nem jelenik meg a statisztikákban – mit és honnan tudhatunk erről a népességről?

Adatforrások és migrációra vonatkozó adatok és információk

	Nép- számlálás	Tartózkod. engedély	Munkaváll. engedély	Munkaerő felmérés	Vállalk. regisztere	Vállalk. APEH
	Statisztika teljes	Adminiszt- ratív forrás	Adminiszt- ratív forrás	Statisztika minta	Adminiszt- ratív forrás	Adminiszt- ratív forrás
Állampolgárság						
Születési hely						
Legális tart.						
Illegális tart.						
Tartósan letelepedett						
Hosszú távú ingázó						
Napi ingázó						
Gazdasági aktivitás					?	
Munkaerő-piaci szerep						

Hivatalos adatgyűjtések alapján milyen magyarországi migráns népeiséget tudunk leírni? Ezt vizsgáljuk részletesebben.

Emellett - kutatási célra készült adatgyűjtések, terepmunkák ⇨ kiegészítő statisztikai források lehetnek.

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó külföldi állampolgárok (BM adatai alapján)

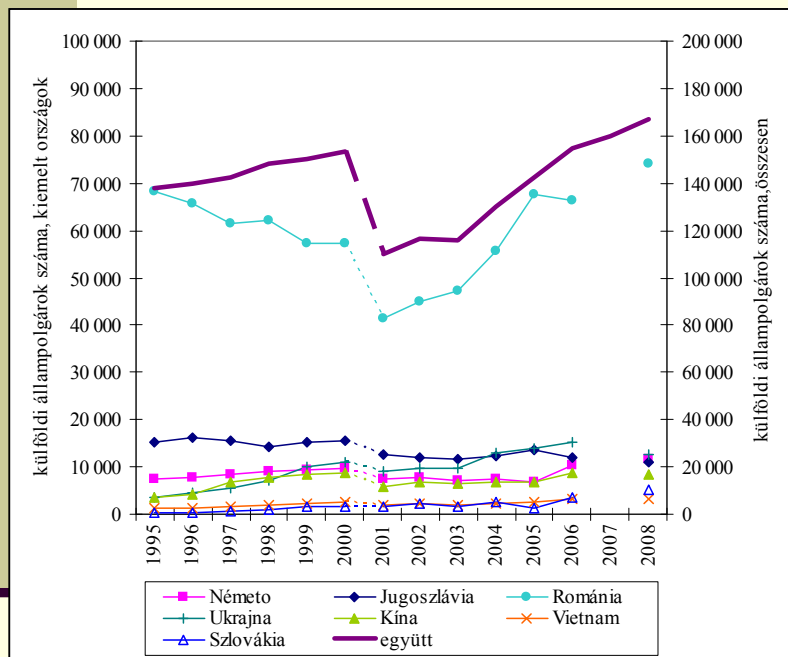
- A külföldi állampolgárok tartózkodásának a hivatalos engedélyezési adatai a migránsok széles körét fedik le, ⇒ KSH migrációs statisztikai
- A tartózkodási engedéllyel rendelkezők
 - egy része munkavállalási engedéllyel,
 - mások anélkül is vállalhatnak munkát,
 - a tartózkodási engedéllyel Magyarországon élők egy része nem szereplője a munkaerőpiacnak,

ezt az adatokból nem lehet kibogozni. A trendeket azonban igen.

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó külföldi állampolgárok (BM adatai alapján)

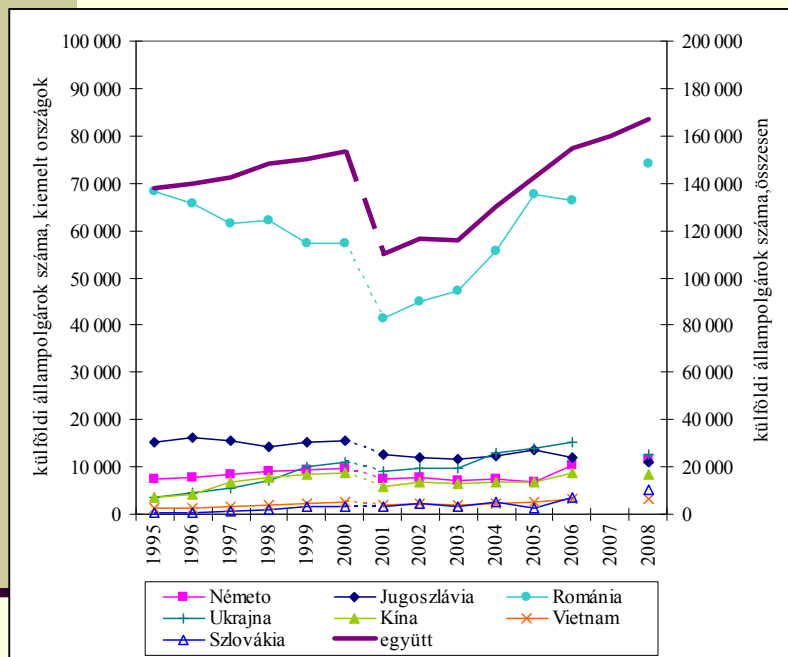
A migráns külföldi állampolgárok létszámának alakulása főbb országok szerint (stock)

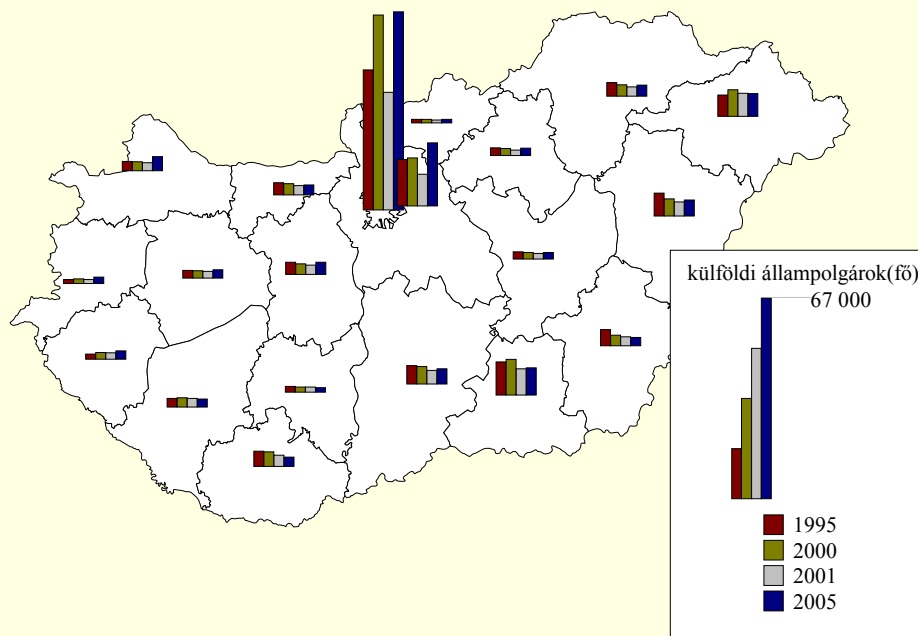
2000 és 2001 között adatrevízió történt (az érvénytelen tartózkodási engedélyek kikerültek az adatbázisból)

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó külföldi állampolgárok (BM adatai alapján)

A migráns külföldi állampolgárok létszámának alakulása főbb országok szerint (stock)

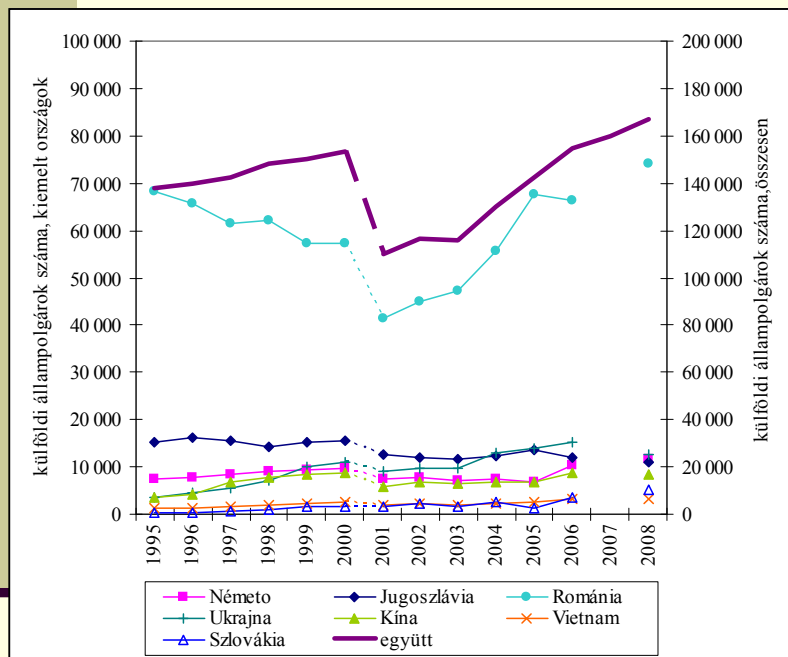
A migráns külföldi állampolgárok regionális eloszlása és terjedése

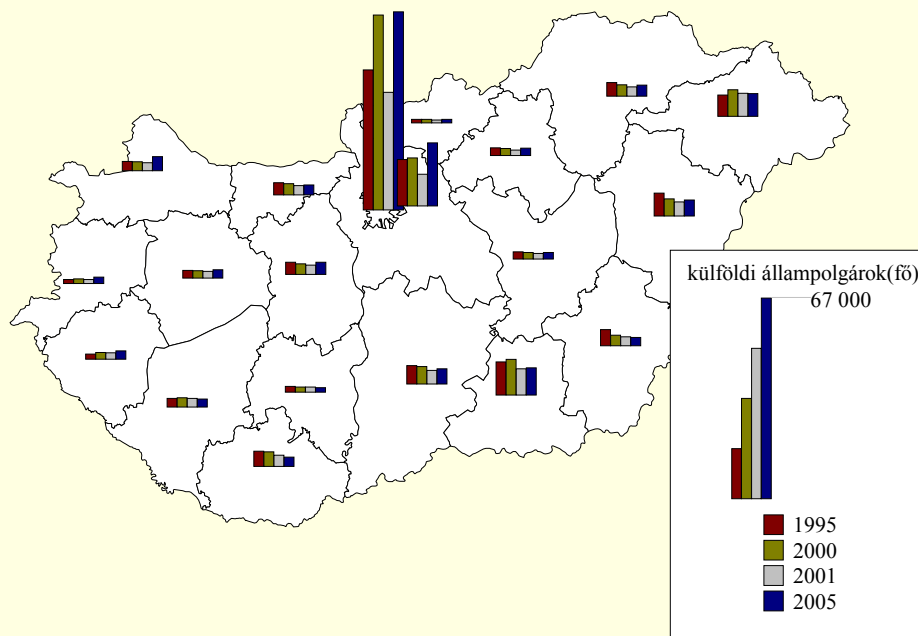
2000 és 2001 között adatrevízió történt (az érvénytelen tartózkodási engedélyek kikerültek az adatbázisból)

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó külföldi állampolgárok (BM adatai alapján)

A migráns külföldi állampolgárok létszámának alakulása főbb országok szerint (stock)

A migráns külföldi állampolgárok regionális eloszlása és terjedése

a legális migráció átfogó adatbázisa alapján szerényen növekvő,
a küldő országok alapján nagyon koncentrált, regionálisan a fővárosba irányuló és alig terjedő migrációról beszélhetünk.

2000 és 2001 között adatrevízió történt (az érvénytelen tartózkodási engedélyek kikerültek az adatbázisból)

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó új magyar állampolgárok (BM adatai alapján)

A migráns bevándorlók egy része \Rightarrow állampolgárságot igényel \Rightarrow kikerül a külföldi állampolgárok köréből \Rightarrow a migráns népesség egy másik csoportjában, a külföldön születettek között található meg.

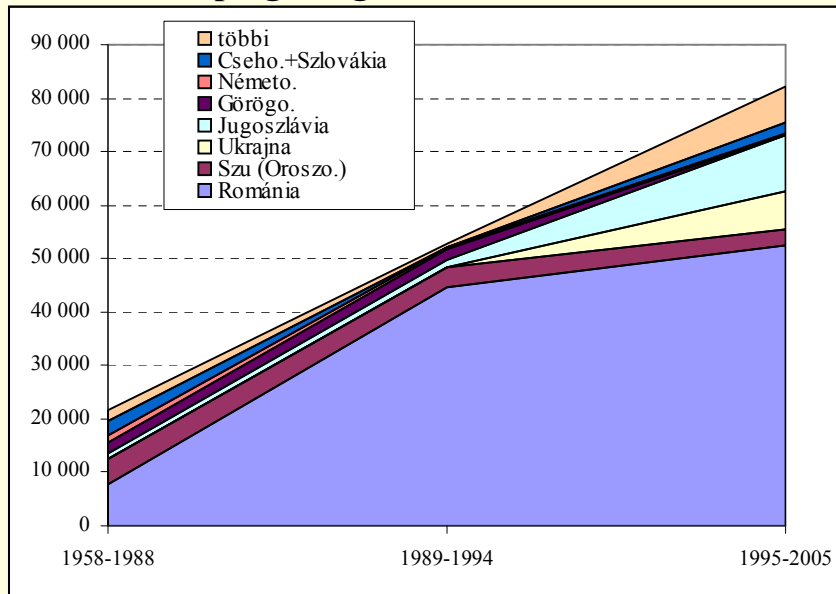
Első generációs migránsok azonban ők is, az állampolgárrá válás folyamata – a migrációval együtt – különösen a rendszerváltást követően gyorsult fel

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó új magyar állampolgárok (BM adatai alapján)

A migráns bevándorlók egy része \Rightarrow állampolgárságot igényel \Rightarrow kikerül a külföldi állampolgárok köréből \Rightarrow a migráns népesség egy másik csoportjában, a külföldön születettek között található meg.

Első generációs migránsok azonban ők is, az állampolgárrá válás folyamata – a migrációval együtt – különösen a rendszerváltást követően gyorsult fel

Új állampolgárok a korábbi állampolgárságuk szerint, 1958-2005

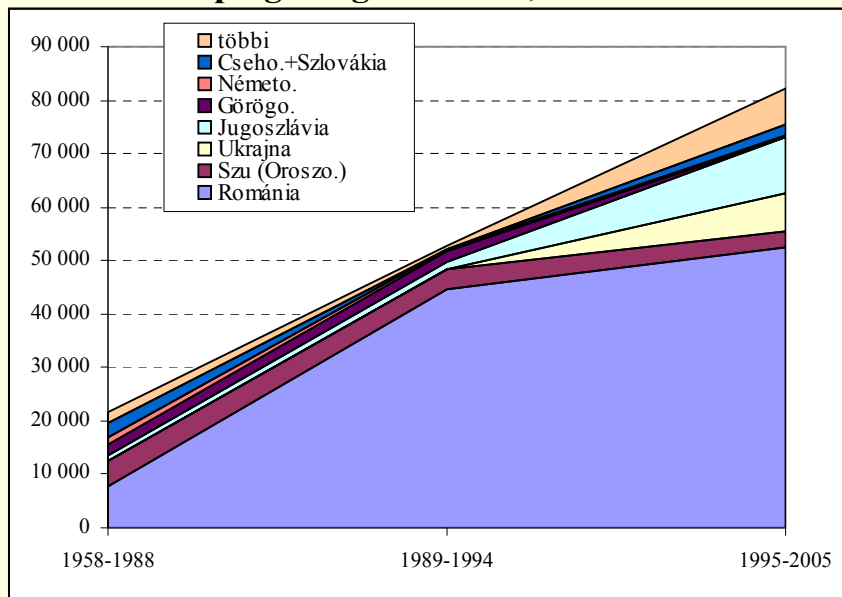

Legális munkavállaló migráns népesség Magyarországon élő és tartózkodó új magyar állampolgárok (BM adatai alapján)

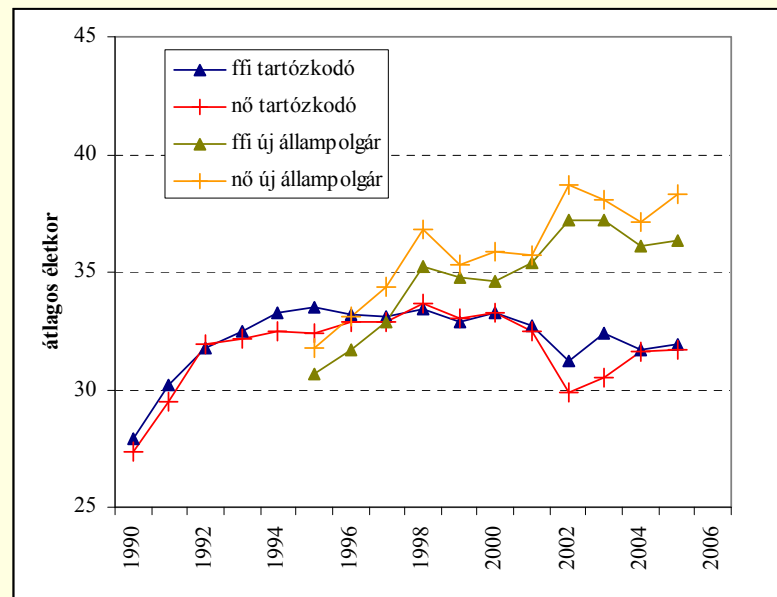
A migráns bevándorlók egy része \Rightarrow állampolgárságot igényel \Rightarrow kikerül a külföldi állampolgárok köréből \Rightarrow a migráns népesség egy másik csoportjában, a külföldön születettek között található meg.

Első generációs migránsok azonban ők is, az állampolgárrá válás folyamata – a migrációval együtt – különösen a rendszerváltást követően gyorsult fel

Új állampolgárok a korábbi állampolgárságuk szerint, 1958-2005

Bevándorlók és új állampolgárok átlagos életkora, 1990-2005

Legális migráns népesség

Népszámlálás, 2001

- Azt tudjuk, hogy aktív korú, első generációs migráns népességről van szó, akik meghatározóan a főváros és agglomerációja környékén élnek.
- Azt nem tudjuk, hogy ennek a népességnek mekkora része jelenik meg a munkaerőpiacon, lesz munkanélküli, vagy marad inaktív, és mennyire sikeres a munkaerő-piaci beilleszkedése.
- erről további adatforrásokból kaphatunk választ
↓
- **népszámlálás** 2001. évre vonatkozó keresztmetszetet ad a népességről, és pedig mind az állampolgárság mind a születés hely országa szerint

Legális migráns népesség Népszámlálás, 2001

- Azt tudjuk, hogy aktív korú, első generációs migráns népességről van szó, akik meghatározóan a főváros és agglomerációja környékén élnek.
- Azt nem tudjuk, hogy ennek a népességnek mekkora része jelenik meg a munkaerőpiacon, lesz munkanélküli, vagy marad inaktív, és mennyire sikeres a munkaerő-piaci beilleszkedése.
- erről további adatforrásokból kaphatunk választ
↓
- **népszámlálás** 2001. évre vonatkozó keresztmetszetet ad a népességről, és pedig mind az állampolgárság mind a születés hely országa szerint

Az állampolgárság és születési hely szerinti migráns népesség

teljes népesség %-a, teljes népesség: 10198 e fő)

Külföldön született	%	Külföldi állampolgár	%
Összesen	2.9	Összesen	0.9
Magyar állampolgár	2.0	Belföldön született	0.1
Külföldi állampolgár	0.8	Külföldön született	0.8

Legális migráns népesség Népszámlálás, 2001

- a népesség közel 1%-a külföldi állampolgár, ők döntő részben külföldön is születtek, a külföldön született magyar népesség közel háromszor ekkora népességet jelent.
- Kik ők? Láttuk, hogy nem elhanyagolható az új állampolgárok száma, ők nyilván megjelennek ebben a csoportban, de mások is.

Legális migráns népesség Népszámlálás, 2001

- a népesség közel 1%-a külföldi állampolgár, ők döntő részben külföldön is születtek, a külföldön született magyar népesség közel háromszor ekkora népességet jelent.
- Kik ők? Láttuk, hogy nem elhanyagolható az új állampolgárok száma, ők nyilván megjelennek ebben a csoportban, de mások is.

Külföldön született 15 évnél idősebb népesség megoszlása a születési hely országa és a magyarországi tartózkodás ideje szerint

Születési hely országa	0-5éve	5-10 éve	10+ éve	Együtt	
	%			ezer fő	%
Románia	13.1	26.0	60.9	75	52.9
Volt Jugoszlávia országai	13.3	20.9	65.8	15	10.8
Szlovákia	4.0	2.5	93.5	14	10.0
Volt Szovjetunió országai	16.4	28.8	54.8	13	9.5
Németország	9.9	7.1	83.1	5	3.9
Összes külföldön született	12.7	21.1	66.2	141	100.0

Legális migráns népesség munkaerő-piaci helyzete

Népszámlálás, 2001

	Foglalkoztatási ráta		
	Férfi	Nő	Együtt
Szlovákiában születettek	47.9	34.5	40.0
Volt Jugoszlávia országaiban születettek	58.2	35.6	47.5
Volt Szovjetunió országaiban születettek	58.9	47.7	51.8
Németországban születettek	60.9	52.3	55.7
Romániában születettek	67.2	50.2	58.2
Összes külföldön született	63.3	46.9	54.6
Összes Magyarországon született	58.6	47.6	53.0
Mindösszesen	58.8	47.5	53.0

Külföldön született 15-64 éves népesség foglalkoztatási rátája a születési hely országa szerint

Forrás: Népszámlálás 2001 adatai alapján saját számítások, adatok forrása OECD (2008)

Legális migráns népesség munkaerő-piaci helyzete

Népszámlálás, 2001

	Foglalkoztatási ráta		
	Férfi	Nő	Együtt
Szlovákiában születettek	47.9	34.5	40.0
Volt Jugoszlávia országaiban születettek	58.2	35.6	47.5
Volt Szovjetunió országaiban születettek	58.9	47.7	51.8
Németországban születettek	60.9	52.3	55.7
Romániában születettek	67.2	50.2	58.2
Összes külföldön született	63.3	46.9	54.6
Összes Magyarországon született	58.6	47.6	53.0
Mindösszesen	58.8	47.5	53.0

Külföldön született 15-64 éves népesség foglalkoztatási rátája a születési hely országa szerint

Forrás: Népszámlálás 2001 adatai alapján saját számítások, adatok forrása OECD (2008)

Külföldi állampolgárságú népesség munkaerő-piaci pozíciója, 2001-ben

	Együtt	Magyar állampolg.	Kettős állampolg.	Külf. állampolg.	Együtt külf és kettős államolg.
Foglalkoztatott	36.1	36.1	35.7	43.4	42.2
Munkanélküli	4.1	4.1	2.6	3.8	3.6
Inaktív kereső	32.5	32.5	26.9	18.9	20.2
Eltartott	27.3	27.2	34.8	33.9	34.0
Összesen	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N ezer fő	10 198.3	10 087.5	17.6	93.2	110.8

Legális migráns népesség munkaerő-piaci helyzete

Népszámlálás, 2001

	Foglalkoztatási ráta		
	Férfi	Nő	Együtt
Szlovákiában születettek	47.9	34.5	40.0
Volt Jugoszlávia országaiban születettek	58.2	35.6	47.5
Volt Szovjetunió országaiban születettek	58.9	47.7	51.8
Németországban születettek	60.9	52.3	55.7
Romániában születettek	67.2	50.2	58.2
Összes külföldön született	63.3	46.9	54.6
Összes Magyarországon született	58.6	47.6	53.0
Mindösszesen	58.8	47.5	53.0

Külföldön született 15-64 éves népesség foglalkoztatási rátája a születési hely országa szerint

Forrás: Népszámlálás 2001 adatai alapján saját számítások, adatok forrása OECD (2008)

Külföldi állampolgárságú népesség munkaerő-piaci pozíciója, 2001-ben

	Együtt	Magyar állampolg.	Kettős állampolg.	Külf. állampolg.	Együtt külf és kettős államolg.
Foglalkoztatott	36.1	36.1	35.7	43.4	42.2
Munkanélküli	4.1	4.1	2.6	3.8	3.6
Inaktív kereső	32.5	32.5	26.9	18.9	20.2
Eltartott	27.3	27.2	34.8	33.9	34.0
Összesen	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N ezer fő	10 198.3	10 087.5	17.6	93.2	110.8

Hazai és külföldi állampolgárságú népesség főbb foglalkozási csoportok szerint (%)

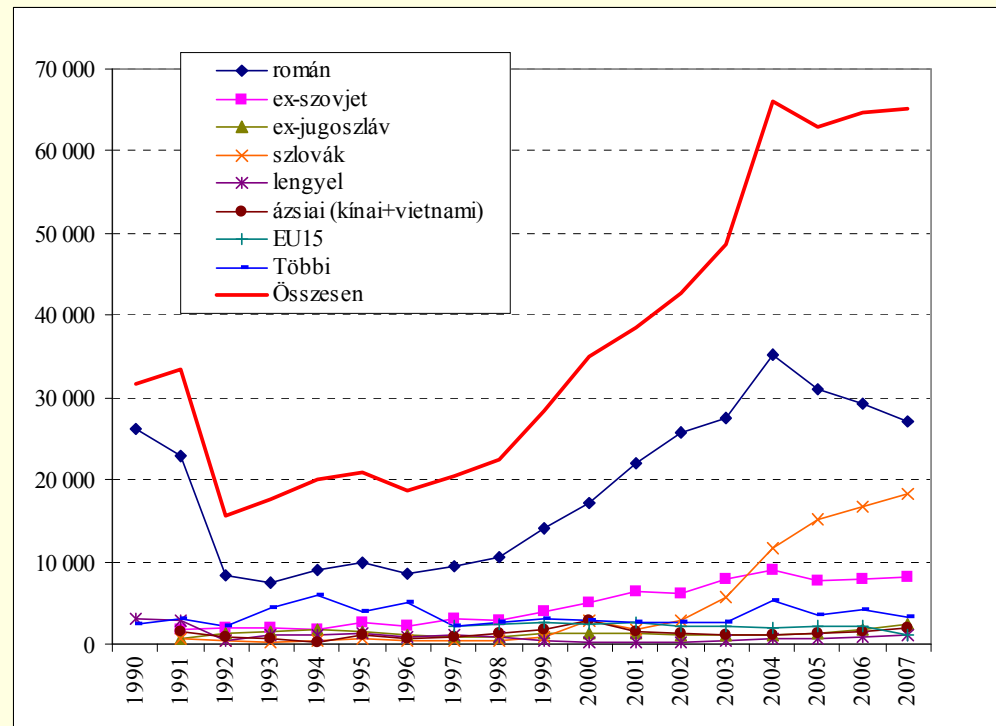
	Magyar	Nem magyar	Kettős	Nem magyar és kettős	Külföldi állampolgárok aránya
	állampolgárok				
vezető, értelmiségi	20.4	26.5	38.2	28.1	1.8
egyéb szellemi foglalkozású	20.4	15.7	21.3	16.5	1.0
szolgáltatási foglalkozások	15.7	22	15.5	21.1	1.7
mezőgazdasági foglalkozású	3.1	2.5	1.8	2.4	1.0
ipari, építőipari foglalkozásúak	31.6	26.6	18.6	25.5	1.0
egyéb	8.9	6.7	4.6	6.4	0.9
Összes foglalkoztatott	100	100	100	100	1.3

Legális munkavállaló migráns népesség a munkavállalási engedélyek alapján

A fentiekől eltérő migráns népességet ír le a munkavállalási engedéllyel munkát vállalók csoportja. A migráns munkaerőpiacot az eddigieket kiegészítve írja le a munkavállalási engedélyek statisztikája.

- A munkát vállalók egy részének van csak szüksége munkavállalási engedélyre,
- felmentések sora és a
- hosszan tartózkodók automatikus munkavállalási jogosultsága
- és egyéb jogok szabályozzák a munkavállalást.

Munkavállalási engedélyek száma 1990-2007*

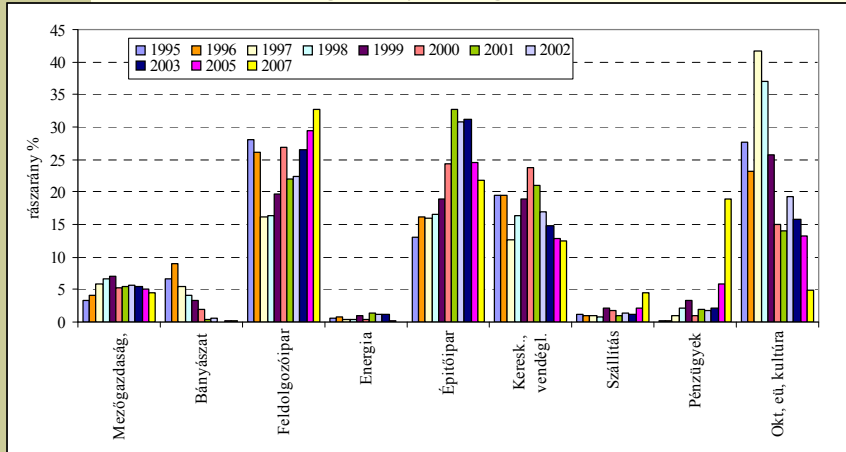

*2004 után engedélyek + zöldkártya + regisztráció együtt

Forrás: munkavállalási engedélyek statisztikája, ÁFSZ, Budapest.

Legális munkavállaló migráns népesség kvalifikáltsága a munkavállalási engedélyek alapján

A munkavállalási engedélyek ágazati szerkezetének változása

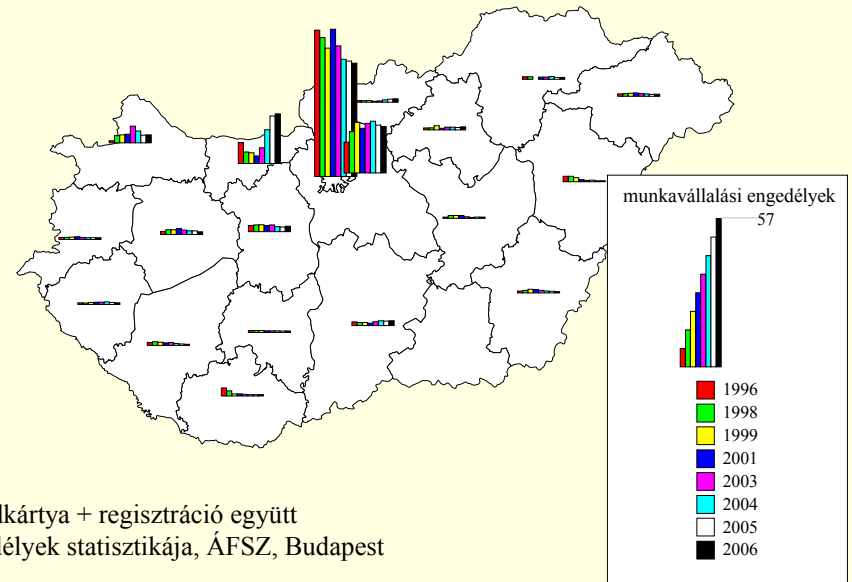
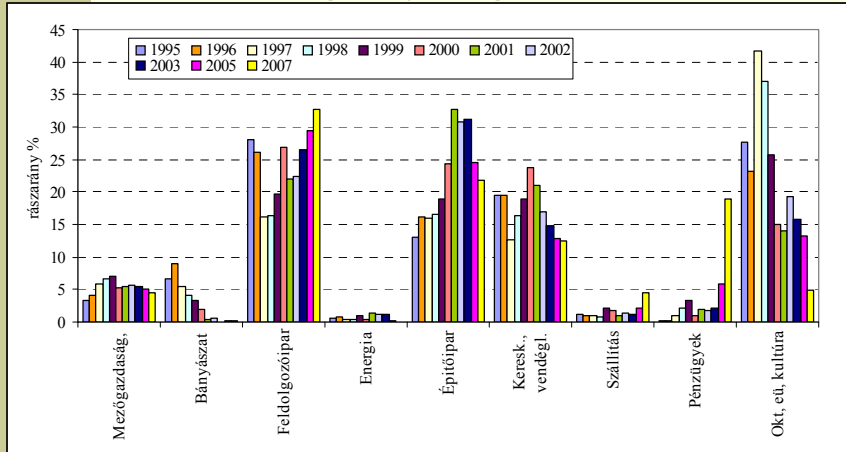

*2004 után engedélyek + zöldkártya + regisztráció együtt

Forrás: munkavállalási engedélyek statisztikája, ÁFSZ, Budapest

Legális munkavállaló migráns népesség kvalifikáltsága a munkavállalási engedélyek alapján

A munkavállalási engedélyek ágazati szerkezetének változása A munkavállalási engedélyek területi megoszlása, %

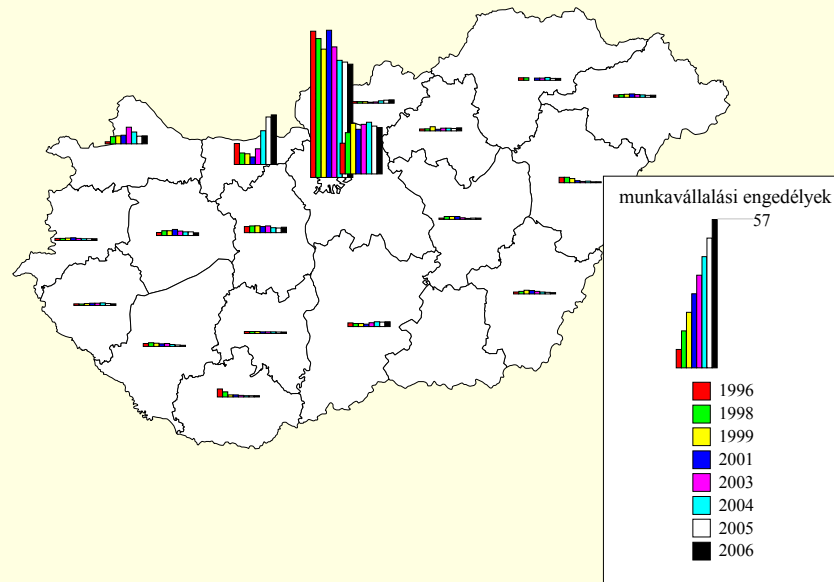
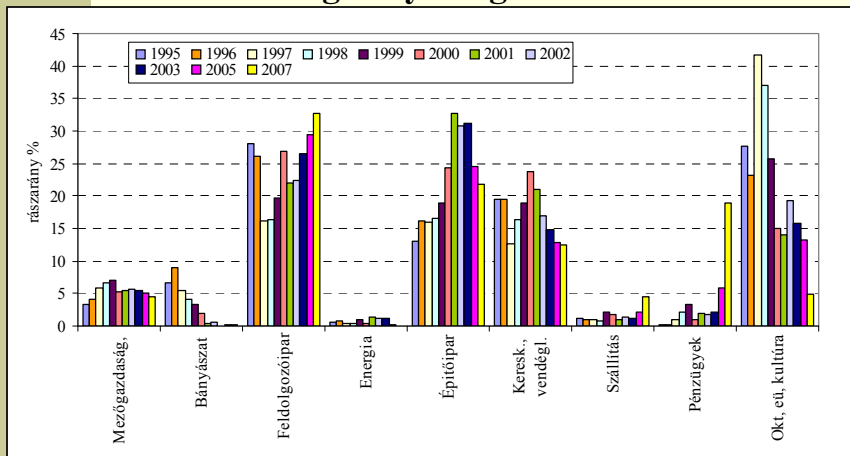

*2004 után engedélyek + zöldkártya + regisztráció együtt

Forrás: munkavállalási engedélyek statisztikája, ÁFSZ, Budapest

Legális munkavállaló migráns népesség kvalifikáltsága a munkavállalási engedélyek alapján

A munkavállalási engedélyek ágazati szerkezetének változása A munkavállalási engedélyek területi megoszlása, %

- 1 Törvényhozók, igazgatási, érdekképviselői vezetők, gazdasági vezetők
- 2 Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások
- 3 Egyéb, felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások
- 4 Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozások
- 5 Szolgáltatási jellegű foglalkozások
- 6 Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások
- 7 Ipari és építőipari foglalkozások
- 8 Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők**
- 9 Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások**

Munkavállalási engedélyek megoszlása foglalkozási csoportok szerint, 2007, %

	Foglalkozási FEOR csoportok szerinti megoszlás**								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Összesen	2.5	4.8	5.8	1.7	6.6	0.9	10.2	25.3	42.2
Legfontosabb munkavállaló csoportok (országok)									
szlovák	0.6	2.0	4.1	1.1	2.1	0.8	11.5	62.0	15.8
román ^a	0.2	2.4	3.7	1.2	3.5	1.1	6.9	4.2	76.8
román ^b	0.5	4.2	3.5	1.0	6.7	2.9	13.9	8.0	59.3
ukrán	0.8	2.2	3.0	1.0	1.8	0.9	6.9	3.0	80.3
szerb	1.7	7.0	11.1	2.2	2.8	0.1	19.5	22.9	32.6
kínai	2.9	2.0	4.7	0.9	75.6	0.0	4.2	0.0	9.7

*2004 után engedélyek + zöldkártya + regisztráció együtt

Forrás: munkavállalási engedélyek statisztikája, ÁFSZ, Budapest

Nem legális (illegális, irreguláris) migráns munkavállalók

A külföldi munkaerő-kínálat fentiekben leírt képe a **legális munkaerőpiac karakterét** tükrözi, a Magyarországon megjelenő, itt élő vagy/és dolgozó külföldiek a magyar munkaerő-piacon sajátos – migráns – munkaerőpiacot körvonalaznak.

- A letelepedett, itt tartózkodó migráns népesség a hazainál átlagosan kvalifikáltabb és kedvezőbb munkaerő-piaci pozícióval rendelkezik.
- Száma lassan és folyamatosan növekszik, különösen a román állampolgárok létszáma, míg a többi magyarországi migráns csoport létszáma inkább stagnálást mutat, azt semmiképpen nem mondhatjuk, hogy dinamikusan bővül.
- A munkavállalási engedéllyel munkát vállalók jellemzően munkaerő migránsok, kvalifikáltságuk alapján főleg ipari segéd- és betanított munkát végeznek, valamint a szolgáltatásban vesznek részt (kínaiak).
- Emellett számottevően informálisan dolgoznak Magyarországon. Természetesen nem tudjuk az illegális külföldi munkavállalás nagyságrendjét meghatározni, szerkezetét statisztikai adatokkal leírni, ezt még a legális migráció esetében is nehézségeket okoz. Sokan vannak, vagy kevesen? Összetételük kedvező vagy kedvezőtlen-e a hazai gazdaság és munkaerőpiac szereplői számára.

Nem legális munkavállalás és a munkavállalási engedélyek szerkezete

A határon túli magyarok munkavállalási szándékát részletesen vizsgálta a státustörvényt megelőző survey vizsgálat (Örkény 2003, ebben Hárs 2003).

Az akkori eredményekből fontos felidézni, hogy a könnyebb munkavállalás lehetőségét és hatásait vizsgáló kutatás a három hónapos munkavállalás lehetőségére vonatkozott, ami a leginkább feltételezhető, hogy nem legalizált módon történik

Feltételezve, hogy a magyarországi migráció fő forrása a határon túli magyarság – az összes határon túli potenciális küldő régiót vizsgálva hasonló szerkezetű munkaerő-kínálat rajzolódik ki, mint a legális migráns munkavállalók (engedéllyel foglalkoztatottak) vizsgálata alapján

A migránsok területi koncentrációja is hasonlít a fentebb látottakhoz. Fizikai, főleg szakképzetlen fizikai munkákat végeznének a potenciális migránsok, és a potenciális munkavállalás koncentrálódik a főváros és a központi régió irányába.

Nem legális munkavállalás és a munkavállalási engedélyek szerkezete

A határon túli magyarok munkavállalási szándékát részletesen vizsgálta a státustörvényt megelőző survey vizsgálat (Örkény 2003, ebben Hárs 2003).

Az akkori eredményekből fontos felidézni, hogy a könnyebb munkavállalás lehetőségét és hatásait vizsgáló kutatás a három hónapos munkavállalás lehetőségére vonatkozott, ami a leginkább feltételezhető, hogy nem legalizált módon történik

Feltételezve, hogy a magyarországi migráció fő forrása a határon túli magyarság – az összes határon túli potenciális küldő régiót vizsgálva hasonló szerkezetű munkaerő-kínálat rajzolódik ki, mint a legális migráns munkavállalók (engedéllyel foglalkoztatottak) vizsgálata alapján

A migránsok területi koncentrációja is hasonlít a fentebb látottakhoz. Fizikai, főleg szakképzetlen fizikai munkákat végeznének a potenciális migránsok, és a potenciális munkavállalás koncentrálódik a főváros és a központi régió irányába.

	Munkaerő-kínálat, státustörvény előtt	munkavállalási engedélyek (román állampolgárok, 2007)
Nem fizikai foglalkozások	8	8
Szolgáltatás	7	4
Ipari és építőipari fizikai foglalkozások	9	11
Szakképzetlen, bármit elvállal	76	77
Összesen	100	100

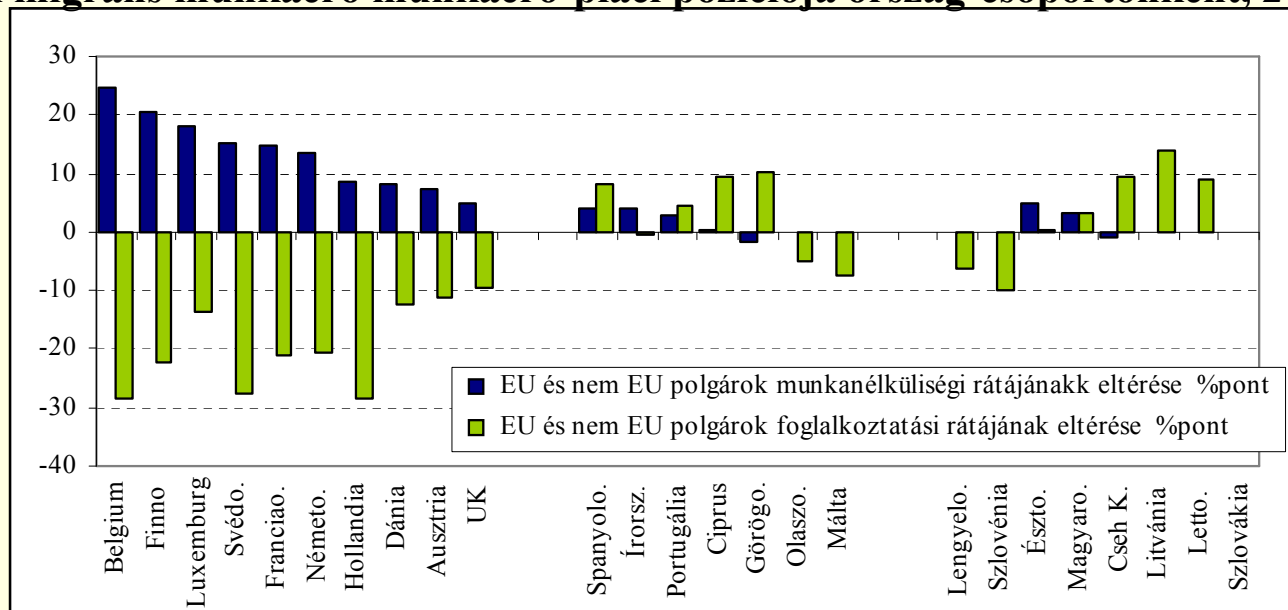
Migránsok a magyar munkaerőpiacon

- A Magyarországra érkező migránsok munkaerő-piaci pozíciója a lehetséges indikátorok – foglalkoztatottság, munkanélküliség, aktivitás – alapján kedvezőbb a hazaiaknál.
- Ez érthető is egy első generációs, s a munkaerőpiacra munkát keresni belépő átlagosan fiatal, aktív korú népesség esetében.
- Szokás a régi migrációs országokra hivatkozni, de az új migrációs országok tapasztalata más

Migránsok a magyar munkaerőpiacon

- A Magyarországra érkező migránsok munkaerő-piaci pozíciója a lehetséges indikátorok – foglalkoztatottság, munkanélküliség, aktivitás – alapján kedvezőbb a hazaiaknál.
- Ez érthető is egy első generációs, s a munkaerőpiacra munkát keresni belépő átlagosan fiatal, aktív korú népesség esetében.
- Szokás a régi migrációs országokra hivatkozni, de az új migrációs országok tapasztalata más

A migráns munkaerő munkaerő-piaci pozíciója ország-csoportonként, 2006

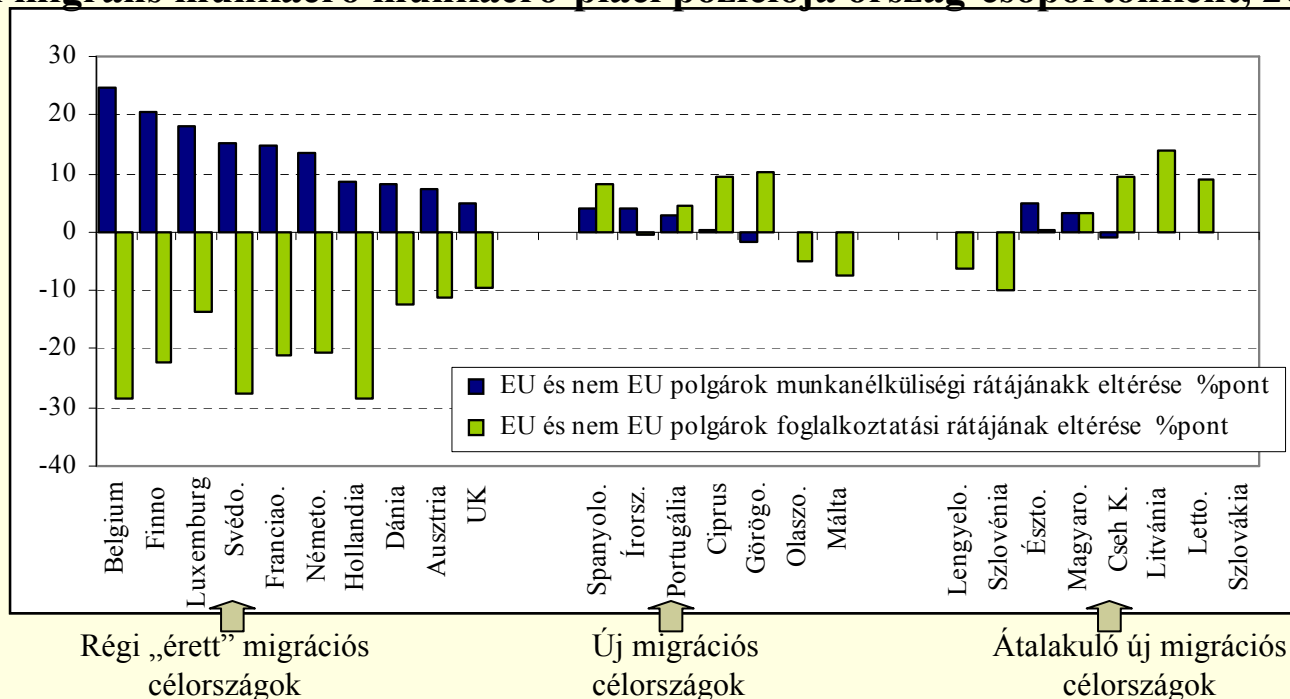

Régi „érett” migrációs
célországok

Migránsok a magyar munkaerőpiacon

- A Magyarországra érkező migránsok munkaerő-piaci pozíciója a lehetséges indikátorok – foglalkoztatottság, munkanélküliség, aktivitás – alapján kedvezőbb a hazaiaknál.
- Ez érthető is egy első generációs, s a munkaerőpiacra munkát keresni belépő átlagosan fiatal, aktív korú népesség esetében.
- Szokás a régi migrációs országokra hivatkozni, de az új migrációs országok tapasztalata más

A migráns munkaerő munkaerő-piaci pozíciója ország-csoportonként, 2006

Magyarország, mint migrációs célország

- A magyar munkaügyi kormányzat a bevándorláshoz kapcsolódó migrációs politikával szemben elzárkózó és védekező álláspontot képviselt, s visszatérően azzal érvelt, hogy *Magyarország munkaerő-piaci helyzete kedvezőtlen, alacsony az aktivitás és nagy a hazai munkaerő tartalék*
- A kormányzati védekező attitűd elegendő volt az érveléshez, a munkaerőpiac érdemi vizsgálata nélkül jut arra a következtetésre, hogy a magyar munkaerőpiacot meg kell védeni a migránsok kiszámíthatatlan hatásával szemben.
- Bármi is az oka ennek a védekező magatartásnak, a bevándorlás körülményeinek a változása (Státustörvény, Románia EU csatlakozásával könnyebb belépési feltételek, a határon túliak migrációjának a változása, stb.) nem hatott érdemben a Magyarországra irányuló munkaerő-migráció növekedése felé.
- A migrációs források kifulladására, a magyarországi migráció vonzerejének, az elérhető gazdasági előnyöknek a csökkenésére, a potenciális küldő régiókban az alternatív migrációs utak elérhetővé válása kínálati oldalról vezet a migráció megtorpanásához.
- Nem jelentkeznek új migráns csoportok sem a magyarországi munkaerőpiacon

Magyarország, mint migrációs célország

- Beszélhetünk-e Magyarországon erősödő munkaerő migrációról, bővülő migráns munkaerőpiacról?
- A kulcskérdés ennek megválaszolásakor *a migráns munkaerő iránti kereslet*, a magyar gazdaság számára szükséges pótlólagos munkaerőigény megléte. Ez tarthatja fenn és erősítheti a kialakult kapcsolatok alapján kibontakozott folyamatokat.

- Milyen gazdasági, munkaerő-piaci sajátosságok lehetnek fontosak a migráció alacsony és stagnáló trendjében? Miért nem indult gyorsulásnak a kialakult kezdeti migráció trendje, sőt, talán azt is fogalmazhatjuk, hogy miért lassult le?

Magyarország, mint migrációs célország

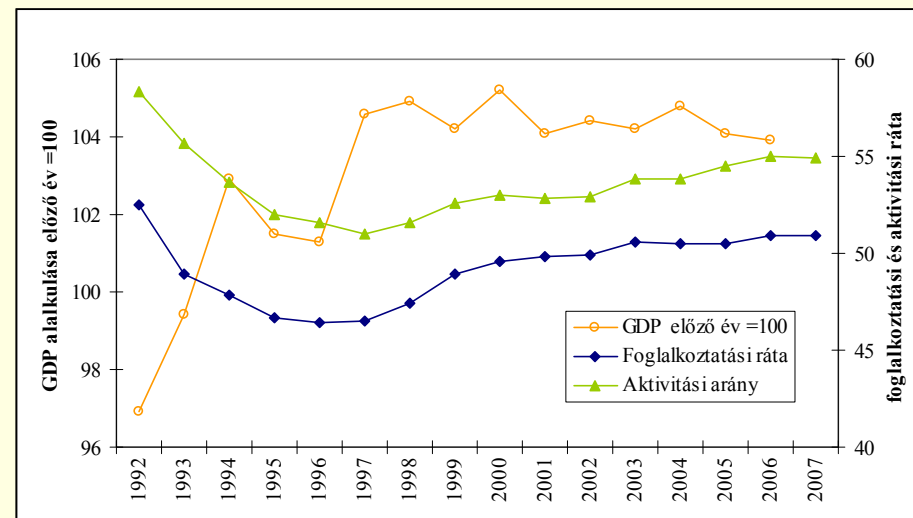
Az 1990-es évek gazdasági rendszerváltása a munkahelyek jelentős számát rombolta le Magyarországon, miközben a gazdasági mutatók javultak, a foglalkoztatás nem bővült. Az új munkahelyek magasabban kvalifikált munkahelyek voltak, az alacsony kvalifikáltságot igénylő, alacsony bérű munkahelyek száma nagyon erősen visszaesett.

Magyarország, mint migrációs célország

Az 1990-es évek gazdasági rendszerváltása a munkahelyek jelentős számát rombolta le Magyarországon, miközben a gazdasági mutatók javultak, a foglalkoztatás nem bővült. Az új munkahelyek magasabban kvalifikált munkahelyek voltak, az alacsony kvalifikáltságot igénylő, alacsony bérű munkahelyek száma nagyon erősen visszaesett.

- A magyarországi növekedés határozottan *munkahelybővítés nélküli gazdasági növekedésként* írható le.
- Az aggregát adatokat vizsgálva a GDP rendszerváltást követő visszaesését a munkahelyek megszűnése és az aktivitási ráta erőteljes visszaesése követte.
- A kilencvenes évek második felének gyors gazdasági növekedését a foglalkoztatási és az aktivitási ráta alakulása alig követte, a munkanélküliség viszonylag alacsony maradt.

GDP és a foglalkoztatottság dinamikája, 1992-2007, %

Magyarország, mint migrációs célország

- Az alacsony és magas bérű munkahelyek közötti szerkezetváltás mellett a munkaerőpiac általános foglalkoztatási szintje alacsony maradt, a gazdasági fejlődés sajátos átalakuló szerkezetének eredményeképpen.
- A magyar gazdaság szerkezete – gazdasági fejlettségéhez képest – „*túlmodernizált*”, azaz a munkahelyek szerkezetét vizsgálva termelékenyebb gazdaságokra jellemző vállalat és munkahelyszerkezetet mutat. Mit jelent ez?
 - Az alacsony bérű önfoglalkoztató munkahelyek hiányoznak a foglalkoztatás szerkezetéből, arányuk viszonylag szerény más hasonló gazdasági színvonalú országokhoz képest.
 - .Ezt a korábbi rendszer örökségének tekinthetjük, aminek a jelenlegi munkaerő-piaci hatása érzékelhető, kedvezőtlen és fontos (Maloney 2004)
 - A mikro-vállalkozások Magyarországon gyakran ál-mikrovállalkozásokat takarnak, nemzetközi összehasonlításban alacsony foglalkoztatási képességgel
- Ezzel szemben a munkahely-teremtés módja és helye lényeges a mediterrán országokban, ahol új munkahelyek meghatározóan a mikro és kisvállalkozásokban születtek és valójában ez volt a migráció legfontosabb vonzó hatása, pull-faktora. Ez a munkaerő-kereslet volt az a gazdasági motor, ami – az új tagországok gazdasági szerkezetétől alapvetően eltérő, módon – munkaerő-keresletet generál az új migráns országokban

Magyarország, mint migrációs célország kérdések, dilemmák

- Kérdés, hogy a magyar munkaerőpiacon miért makacsul a szakképzetlen ipari- és építőipari munkák iránt van változatlanul kereslet (legális és illegális formában)?
- A szlovák munkavállalás terjedése változtat-e ezen a képen vagy csak az ingázásig terjed?
- Kérdés, hogy a hazai munkaerő-migráció alakulásában esetleg nem-gazdasági erőknek, a migrációs és a foglalkoztatáspolitikának – vagy másnak – van-e erősebb szerepe? - A migrációs és a munkaerő migrációs politika szerepe, preferenciái, orientáló funkciója
- A létező munkaerőhiányok és a munkaerő kínálata nem esik egybe. A munkaerőhiányok új migráns munkaerő toborzásához vetettek, a határmenti *szlovák* munkaerő-migráció azonban *napi ingázást* jelent – ami definíciószerűen nem igazi migráció, vendégmunka, aminek a jövőbeni alakulása bizonytalan
- A migráns munkaerőpiac területi koncentrációja szembeszökő és nagyon állandó

Magyarország, mint migrációs célország

kérdések, dilemmák

- Migráns csoportonként eltérőek a sajátos migrációs szabályszerűségek, részeredményeket kell vizsgálni, és ezek eredményét a rész kutatások összegzésével, s nem egyszerűen számszerű arányokat vizsgálva értelmezni a munkaerő migrációs sajátosságait. Ilyen fontos szegmensei a magyarországi munkavállalási célú migrációnak:
 - A kínai és ázsiai migráció regionális koncentrációja és gazdasági szerveződése
 - Nem budapesti központú migráció (ukránok, szlovákok)
 - Román migráció változatlanul budapesti centrumú? Miért nem terjed?
 - Irregularis migráció metropolisba irányulása érthető, de terjedése kérdés
 - Van-e mezőgazdasági migráció szezonálisan, regionálisan?
 - Szlovák migráció kilátásai, növekménye?
 - Stb.